



Посилення спроможності місцевих механізмів взаємодії в галузі протидії торгівлі людьми

19-21 червня 2024 р.

Дніпро



МІФ ЧИ ПРАВДА?

Почати!

про торгівлю людьми





Торгівля людьми – це проституція

Міф

Правда



Торгівля людьми – це проституція

Міф

Правда

Проституція ≠ сексуальна експлуатація

83% випадків –
трудова експлуатація

Далі



**Торгівля людьми може
відбуватися в межах однієї країни**

Міф

Правда



Торгівля людьми може відбуватися в межах однієї країни

Міф

Правда

89% постраждалих були експлуатовані в Україні

Далі



**В торгівлю людьми
потрапляють переважно жінки**

Міф

Правда



**В торгівлю людьми
потрапляють переважно жінки**

Міф

Правда

61% постраждалих –
чоловіки

Далі



**У ситуацію торгівлі людьми частіше
потрапляють неосвічені люди**

Міф

Правда



У ситуацію торгівлі людьми частіше потрапляють неосвічені люди

Міф

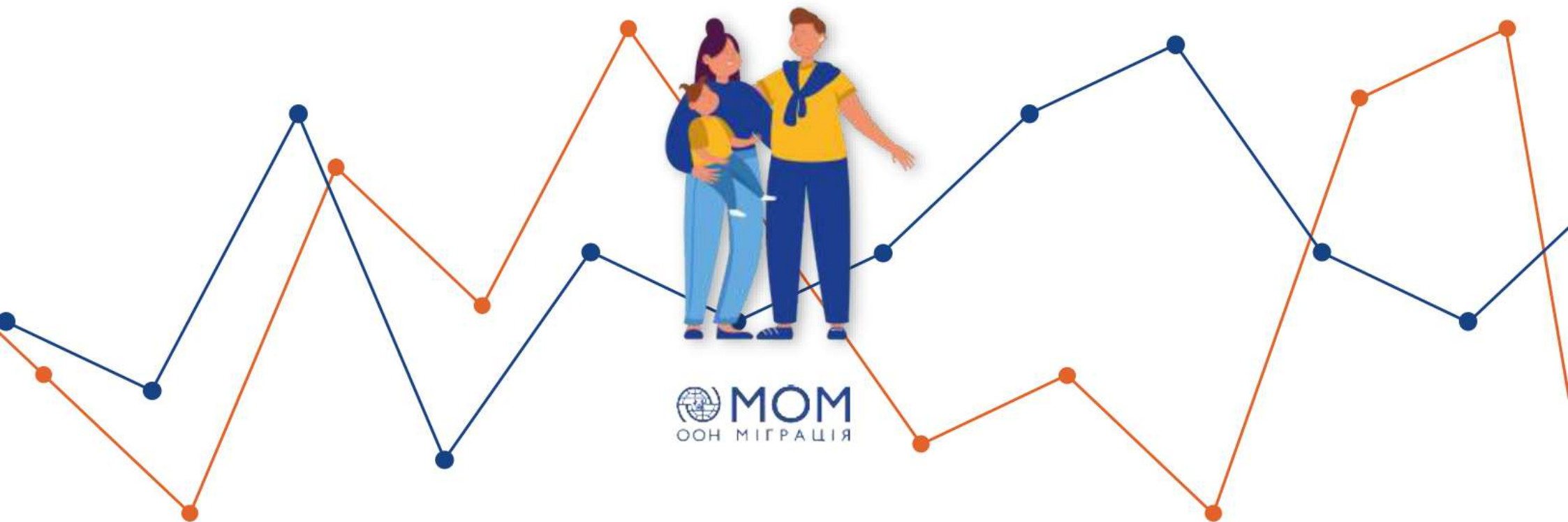
Правда

61% постраждалих мають вищу або технічну освіту

Далі

Аналіз ситуації щодо торгівлі людьми

Згідно зі статистикою MOM за 2023 рік



Скільки людей постраждали від торгівлі людьми?



**Понад
300, 000 осіб**
постраждали від
торгівлі людьми з 1991
(за даними МОМ)



20, 032 осіб

отримали реінтеграційну
допомогу від МОМ з 2000

Зокрема, юридичну, медичну, психологічну,
фінансову, освітню та ін. види допомоги,
залежно від індивідуальних потреб





Країни експлуатації



Згідно з внутрішньою статистикою MOM за 2023 рік

Україна
149 випадків



Чехія
1 випадок



Іспанія
1 випадок



Німеччина
3 випадки



Італія
4 випадки



Польща
20 випадків



Туреччина
2 випадки



Портрет постраждалих осіб

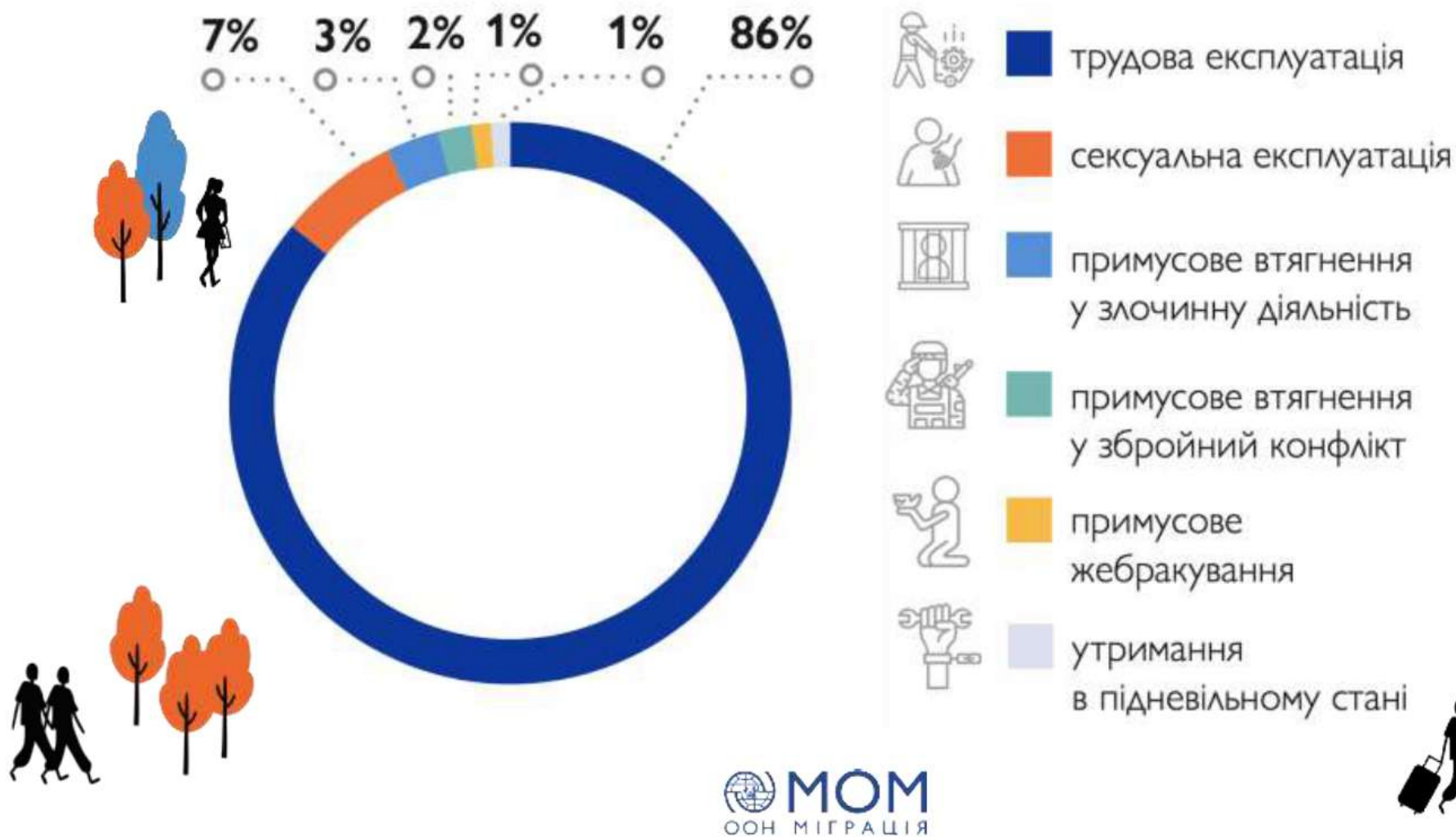


61% Чоловіків

39% Жінок

61% Мали вищу або
технічну освіту

За формою торгівлі людьми



За сферою трудової експлуатація



Трудова експлуатація

86%



Будівництво

31%



Сільське господарство

38%



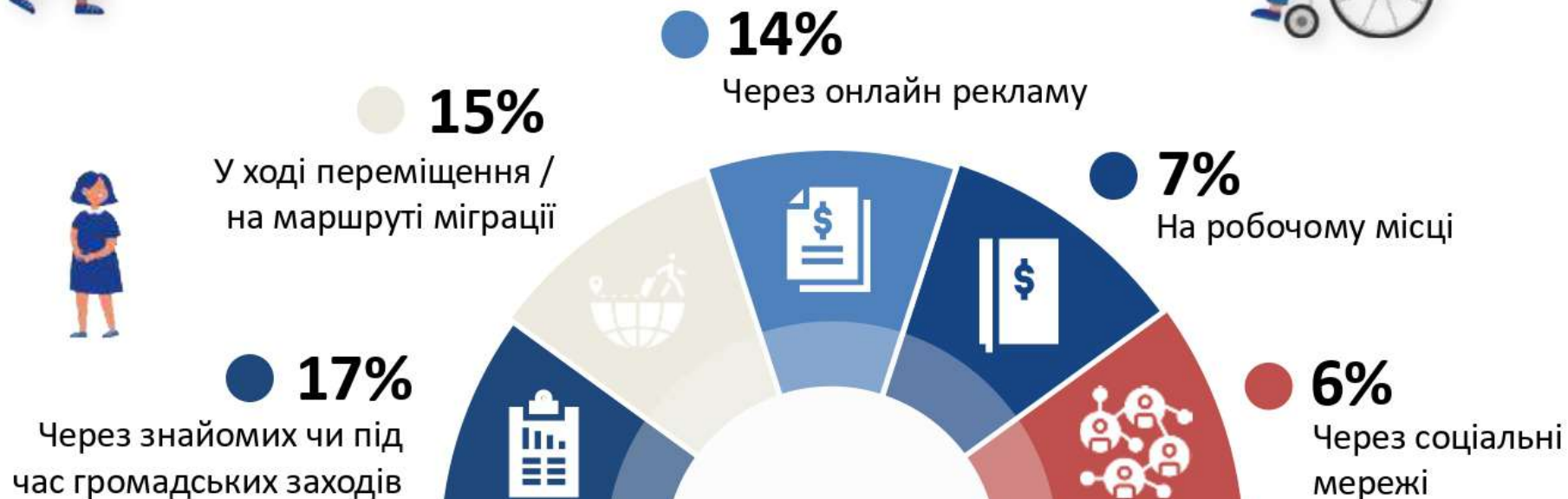
Сфера послуг

11%



Найпоширеніші шляхи втягнення в ситуацію торгівлі людьми

Згідно з внутрішньою статистикою MOM за 2023 рік

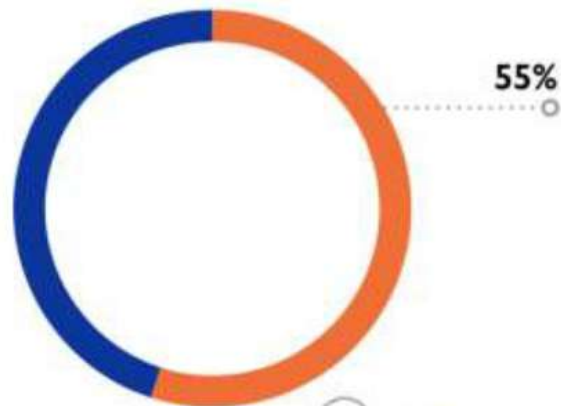


Скільки людей постраждали від експлуатації?

У період із 1 січня до 31 грудня 2023 року МОМ додатково виявила та надала допомогу 663 постраждалим від примусової праці без ознак торгівлі людьми:



45%



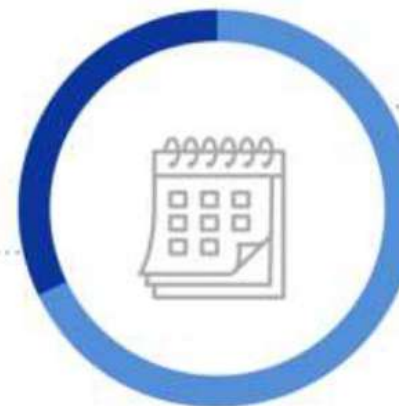
ЧОЛОВІКИ



ЖІНКИ



213



450

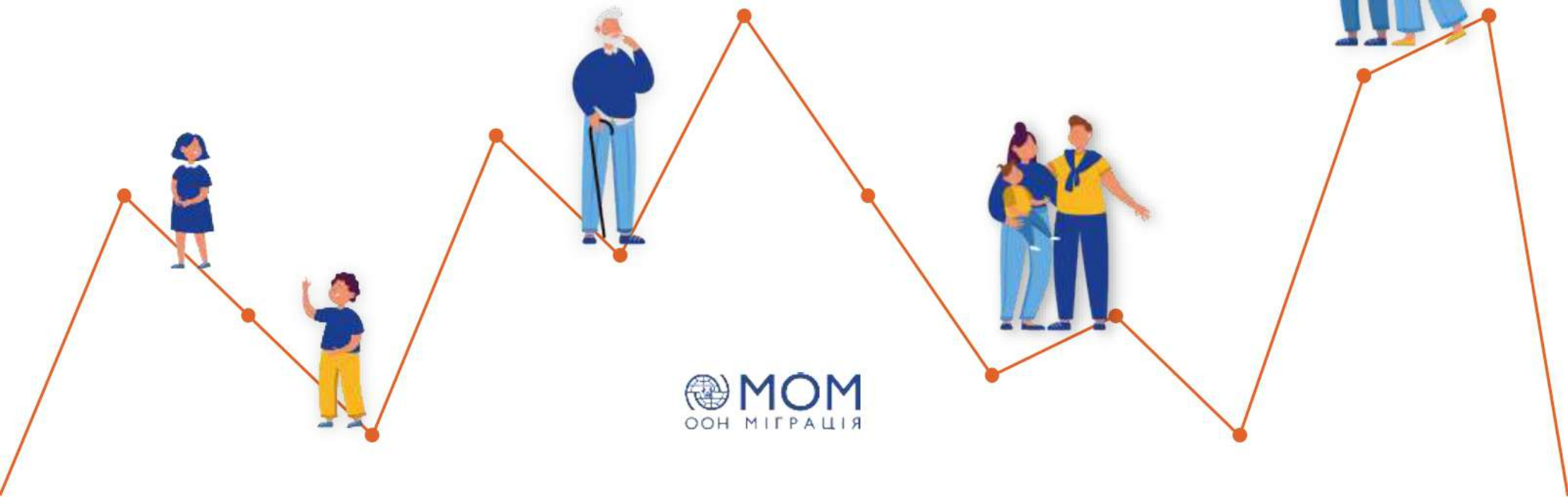
■ особи, що зазнали експлуатації до 24 лютого 2022 р.

■ особи, що зазнали експлуатації після 24 лютого 2022 р.

Особистий ризик

89%
українців

Переконані, що з ними ніколи
це не станеться та/або є низька
ймовірність, що це трапиться





Оцінка особистого ризику потрапляння в ситуацію експлуатації чи насильства



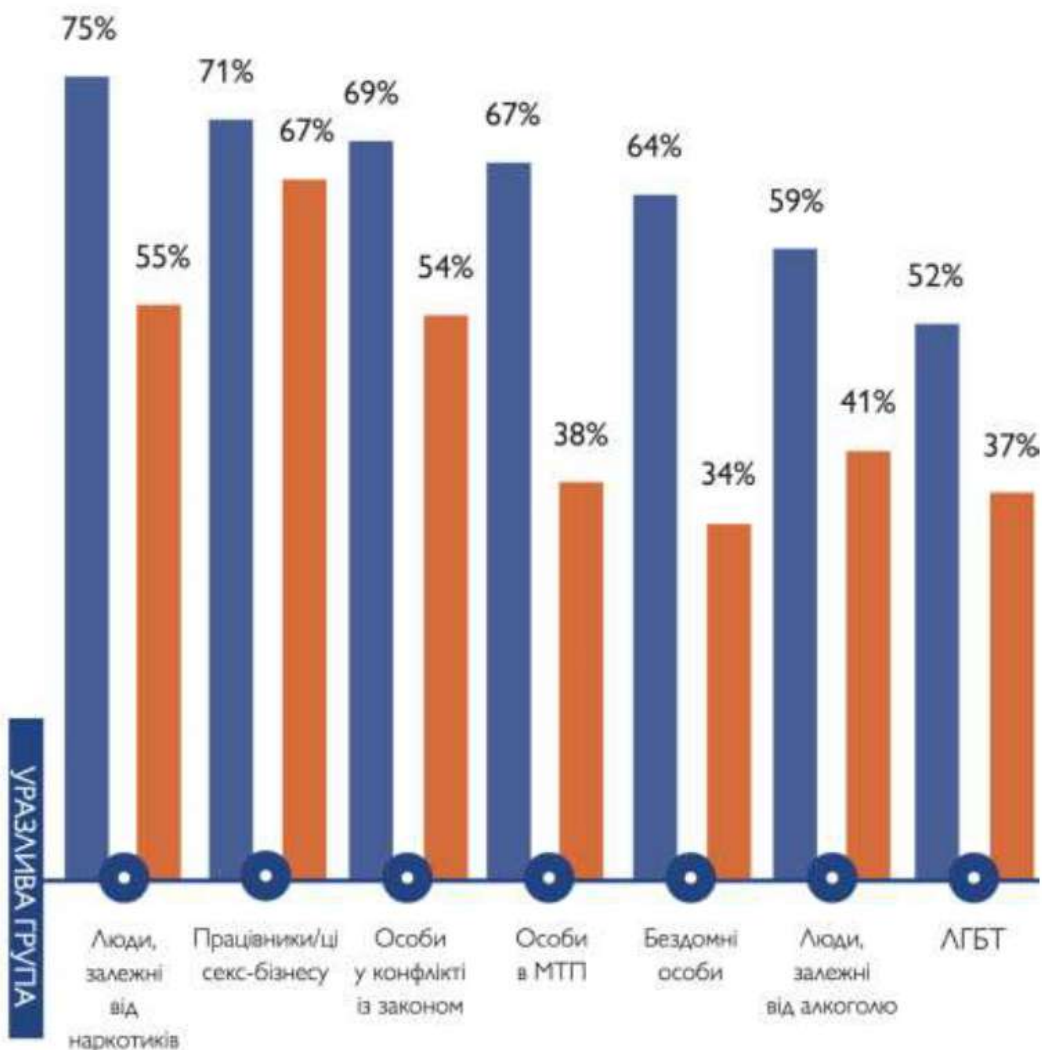
«Чи є ймовірність того, що вас спробують втягнути в яку-небудь ситуацію торгівлі людьми?»,
% респондентів відповіли:

Цього однозначно ніколи зі мною не трапиться





КОЖЕН ДРУГИЙ УКРАЇНЕЦЬ ГОТОВИЙ ПРИЙНЯТИ ПРИНАЙМНІ ОДНУ РИЗИКОВАНУ ПРОПОЗИЦІЮ, ЯКА МОЖЕ ПРИЗВЕСТИ ДО ПОТРАПЛЯННЯ В СИТУАЦІЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ, ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ АБО НАСИЛЬСТВА.



Ставлення до пропозицій роботи без офіційного працевлаштування в Україні та за кордоном



Погодились хоча б на одну пропозицію праці **в Україні**



Погодились хоча б на одну пропозицію праці **за кордоном**

Готовність прийняти ризиковані пропозиції

Погодились **хоча б на одну** ризиковану пропозицію

Працівники/-ці секс-бізнесу



Особи в МТП



Бездомні особи



Люди, залежні від наркотиків



Особи у конфлікті із законом



ВПО в місцях (центрах) колективного проживання

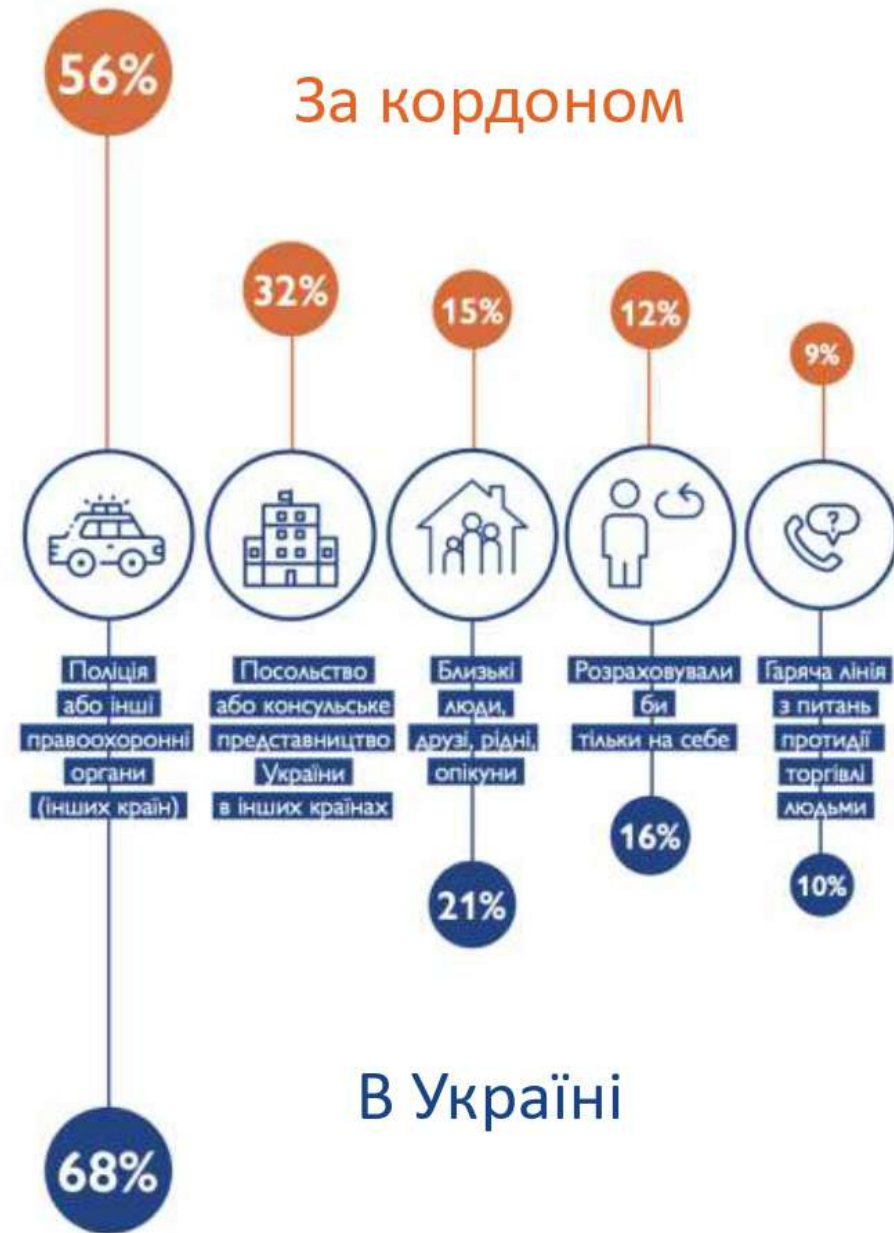


ЛГБТ





Куди звернутися по допомогу?





Більше про протидію торгівлі людьми тут:



stoptrafficking.org

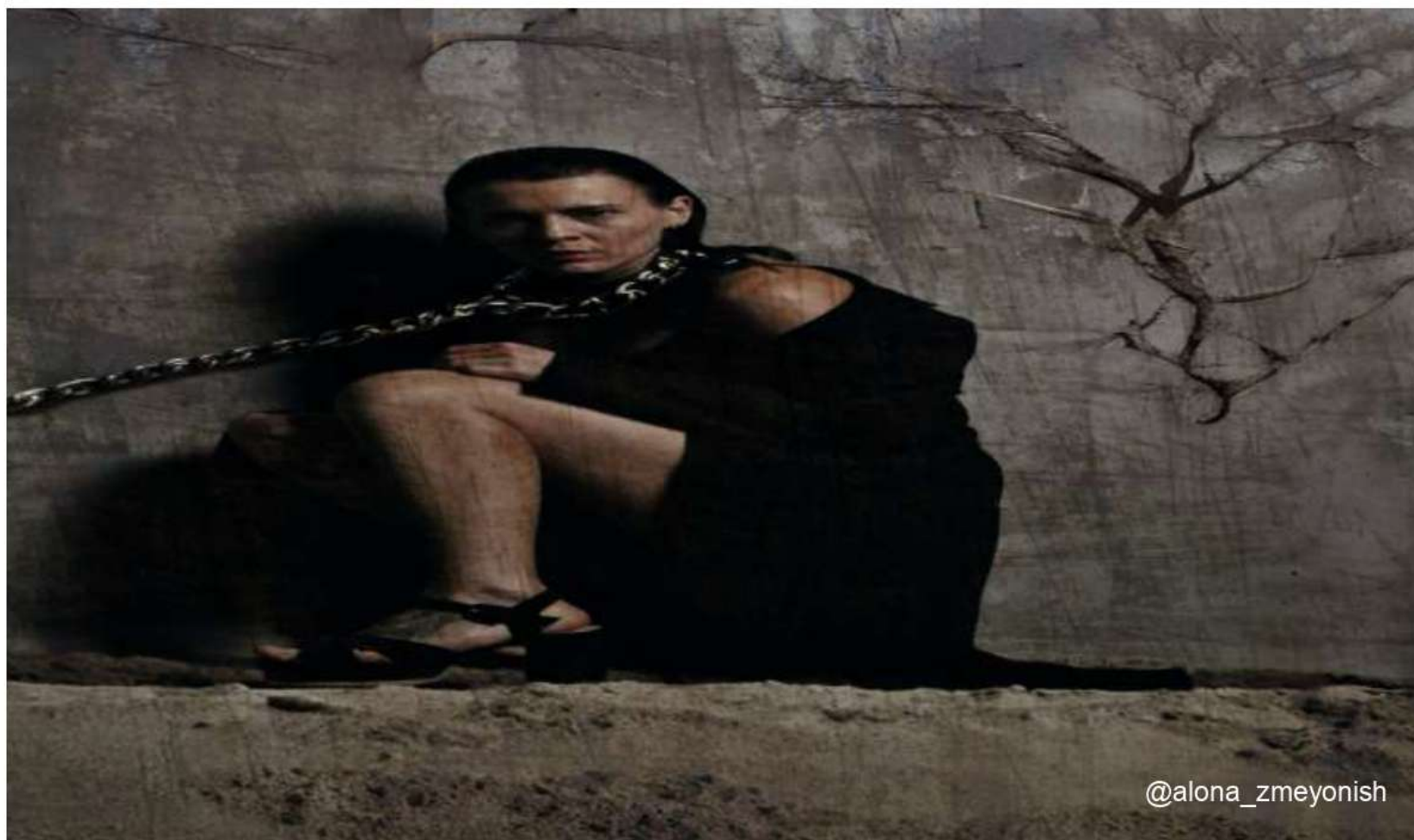


game.stoptrafficking.org



@SafeMigrationBot

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ: основні елементи



@alona_zmeyonish

Закон України "Про протидію торгівлі людьми" (Стаття 1) ВИЗНАЧЕННЯ

Торгівля людьми - здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є **людина**, а так само **вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини**, вчинені з метою **експлуатації**, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України визнаються **злочином**.

ТРИ ЕЛЕМЕНТИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ



Для визнання злочину стосовно дітей достатньою вважається комбінація:

ДІЯ + МЕТА

Згода жертви не береться до уваги при використанні будь-якого із засобів впливу

Отже, злочин торгівля людьми представляє комбінацію будь-якої з **ДІЙ**, будь-якого із **ЗАСОБІВ ВПЛИВУ** і **МЕТИ експлуатації**.



Етапи торгівлі людьми



ВЕРБУВАННЯ

ПЕРЕВЕЗЕННЯ

ПЕРЕХОВУВАННЯ

ПЕРЕДАЧА-
ОДЕРЖАННЯ

ЕКСПЛУАТАЦІЯ



Під вербуванням слід розуміти схилання одного або кількох людей до згоди на їх використання в якості виконавців певних видів робіт або надання послуг.

ВЕРБУВАННЯ

Методи, що найчастіше застосовуються:

- Пошук поодинокими вербувальниками зацікавлених чоловіків та жінок у барах, кафе, нічних клубах, на ринках тощо;
- Вербування через неформальні кола сімей та / або друзів;
- Поширення оголошень щодо роботи та навчання за кордоном;
- Діяльність під виглядом агентств, що пропонують роботу та навчання за кордоном, шлюбних або туристичних агентств;
- Оформлення фіктивних шлюбів;
- Викуп дітей в опікунів/батьків.

Вербування

У контексті торгівлі людьми під вербуванням слід розуміти втягнення особи в експлуатацію у будь-який спосіб та під будь-яким приводом.

Шляхи здійснення вербування



Секстинг - це обмін власними фото-, відео- та текстовими матеріалами інтимного характеру, із застосуванням сучасних засобів зв'язку: мобільних телефонів, електронної пошти, соціальних мереж

Сексторшен – це налагодження незнайомцями довірливих стосунків в Інтернеті з метою отримання приватних матеріалів, шантажування ними та вимагання грошей чи додаткових матеріалів



Переміщення

Переміщення людини – це дії, спрямовані на зміну місця перебування людини.



В'їзд у кінцеву країну призначення в основному може відбуватися таким чином:

- **прихований** – контрабандний в'їзд у вантажівках, контейнерах, потягах, приватних авто або автобусах, на поромах, вплав або пішки тощо; пред'явлення викрадених або підроблених документів;
- **відкритий** – пред'явлення справжніх документів з робочою, туристичною чи студентською візою; переміщення без документів внаслідок війни.

Види експлуатації:

- Трудова експлуатація
- Сексуальна експлуатація
- Використання в порнобізнесі
- Використання в жебрацтві
- Вилучення органів
- Проведення дослідів над людиною без її згоди
- Використання у збройних конфліктах
- Втягнення у злочинну діяльність
- Примусова вагітність
- Усиновлення / удочеріння з метою наживи
- Рабство та звичаї, подібні до рабства
- Підневільне становище

Механізми контролю під час експлуатації:

- Боргова кабала;
- Вилучення документів, що посвідчують особу, та/або проїзних документів;
- Ізоляція – мовна та соціальна, заборона спілкування;
- Погрози або застосування насильства;
- Погрози або застосування розправи з сім'єю / близькими постраждалої особи;
- Примушування / спонукання до вживання наркотичних речовин / алкоголю;
- Тортури, позбавлення сну, води, їжі;
- Психологічний тиск, шантаж.

Загальні ознаки постраждалих від торгівлі людьми:

- Людина вважає, що вона повинна працювати навіть без власної згоди та залишатись на робочому місці до окремого дозволу залишити робоче місце;
- За відсутності безпосередньої загрози виявляє страх та занепокоєння, вважає, що щодо неї чи її близьких мають місце погрози чи прояви насильства з боку сторонніх осіб;
- Має травми, які за зовнішніми ознаками є проявами насильницьких дій;
- Має травми та фізичні дефекти, типові для наслідків виконання певних видів робіт, або які є наслідками використуваних засобів контролю чи обмеженням волі;
- Виявляє недовіру до оточуючих та/чи відчуває страх при спілкуванні;
- Не має документів, що підтверджують особу або має підроблені документи;

- Знаходиться у місці, яке може використовуватись з метою експлуатації особи, або перебувала в такому місці;
- Не знає точної адреси місця роботи та місця знаходження;
- Була вимушена працювати на будь-яких умовах;
- Отримує (отримувала) мізерну заробітну плату, або не отримує її зовсім (не має доступу до зароблених коштів);
- Тривалий час проживає (ла) у помешканні, не придатному для повноцінного існування;
- Не мала доступу до медичної допомоги або допомога не надавалась належним чином;
- Має обмежене коло спілкування (у тому числі з рідними та близьким соціальним оточенням);
- Впевнена в тому, що має грошові зобов'язання та знаходиться в залежному стані (у тому числі, якщо переїзд до країни призначення оплачувався посередниками) тощо.

5 основних ознак ТЛ:

- **Відбирали паспорт/документи, що посвідчують особу.**
- **Проживали в нелюдських умовах.**
- **Вчинялося насильство (фізичне, психологічне).**
- **Працювали понаднормово, не заплатили за виконану роботу.**
- **Були позбавлені своїх прав (право вибору, право на спілкування, право на пересування, тощо).**

Хто входить до “групи ризику” осіб, які мають високу імовірність постраждати від торгівлі людьми?



Особи, які займаються
проституцією

Діти-сироти, діти з
неблагополучних та
багатодітних сімей,
безпритульні

Члени малозабезпечених
сімей

Постраждалі від торгівлі
людьми

Нелегальні мігранти

ВПО

Особи, звільнені з місць
позбавлення волі

Особи, що користуються
послугами шлюбних,
модельних агентств, фірм з
працевлаштування за
кордоном



Самотні, в т.ч.
матері-одиначки

Залежні

Безробітні

Постраждалі від
домашнього
наси́льства

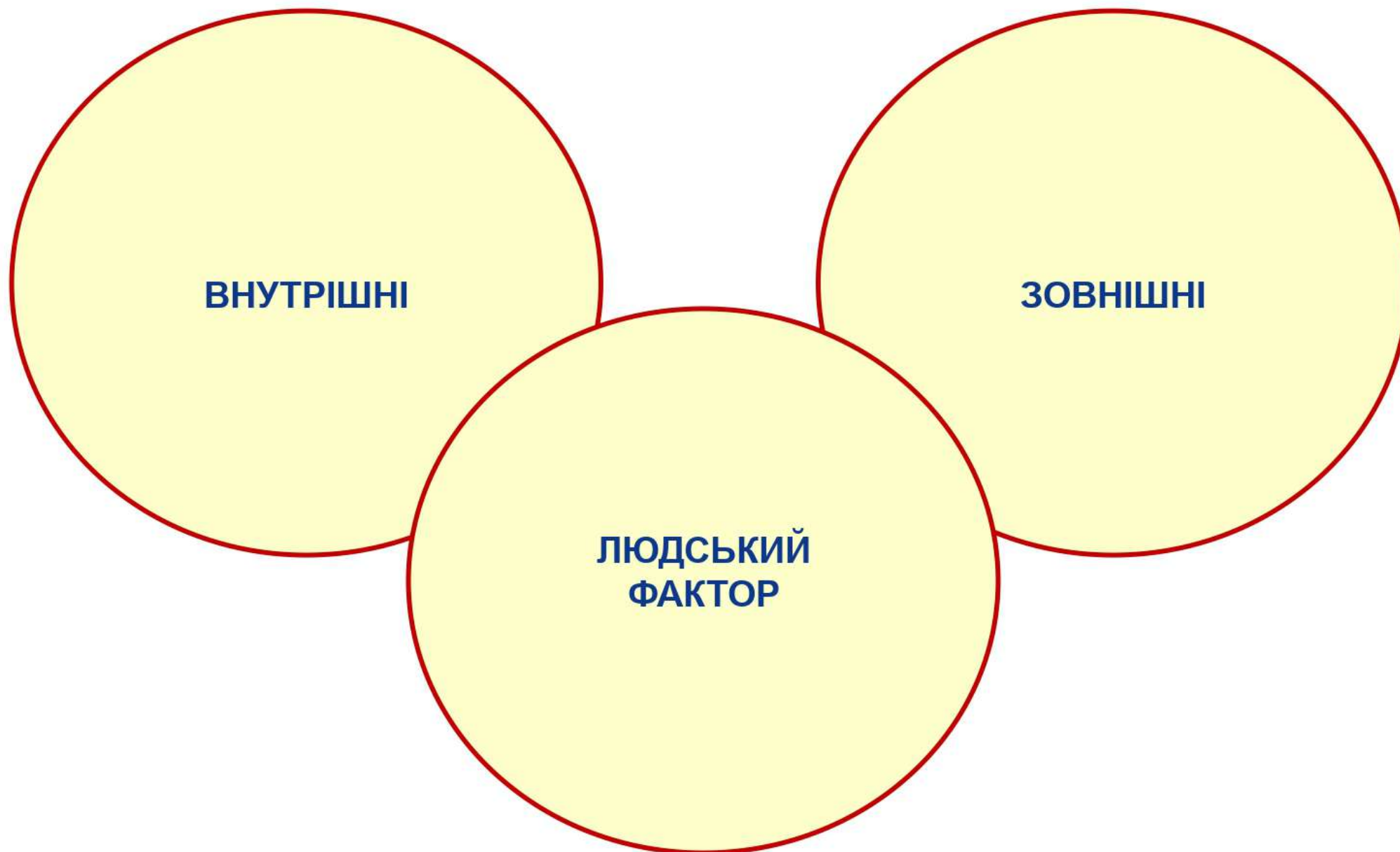
Особи
з інвалідністю

Демобілізовані
УБД

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ: причини та наслідки



ПРИЧИНИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ



Причини торгівлі людьми:

- Активна міжнародна трудова міграція
- Попит на дешеву робочу силу за кордоном
- Війни та збройні конфлікти
- Розвиток секс-туризму
- Розвиток соціальних мереж
- Низький рівень доходів населення, безробіття
- Зневіра громадян у позитивні зміни в країні
- Загальна криміналізація суспільства
- Корупція
- Правова неграмотність
- Завищена / занижена самооцінка
- Бажання позбутися домашнього насильства
- Бажання швидко, без особливих зусиль заробити великі гроші
- Надмірна довірливість
- Погана інформованість про можливості працевлаштування в Україні та за кордоном

НАСЛІДКИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

**ДЛЯ
ПОСТРАЖДАЛОГО**

**ДЛЯ РОДИНИ
ПОСТРАЖДАЛОГО**

ДЛЯ ДЕРЖАВИ

НАСЛІДКИ ДЛЯ ПОСТРАЖДАЛОГО

Життя в атмосфері
страху, насилля,
приниження

Психологічні проблеми, асоціалізація,
деградація, маргіналізація

Антисанітарні
умови проживання і
праці, погане
харчування та інше

Травми, важкі інфекційні хвороби, втрата
репродуктивної функції

Примушування к
прийому наркотичних
препаратів та
психотропних речовин

Втрата життєвих орієнтирів, здоров'я

НАСЛІДКИ ДЛЯ РОДИНИ ПОСТРАДЖАЛОГО

- Відсутність інформації про зниклого члена родини
- Розлучення дітей з батьками
- Відсутність підтримки
- Високий ризик розлучення
- Психологічне, емоційне відчуження близьких
- Фінансові труднощі, пов'язані з необхідністю лікування та вирішення інших проблем постраждалого члена родини
- Розповсюдження хвороб та інфекцій
- Ризик стати об'єктом осудження



НАСЛІДКИ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА ТА КРАЇНИ

- Втрата генофонду нації
- Втрата престижу країни
- Проблеми в галузі охорони здоров'я, соціальній галузі
- Розповсюдження венеричних хвороб, ВІЛ інфекції
- Зростання кількості депресивних синдромів и суїцидальних тенденцій
- Зростання кількості сімей СЖО
- Збільшення кількості одиноких та покинутих старих, дітей сиріт
- Криміналізація суспільства
- Невіра владі та державі



ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ



Міжнародне законодавство

- Основним міжнародно-правовим документом, що заклав основу сучасної системи протидії торгівлі людьми, є **Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності.**
- (Палермська Конвенція ООН і Протокол до неї)
- У грудні 2000 року в м. Палермо (Італія) Україна, спільно з іншими 124 країнами світу, підписала ці міжнародні документи і ратифікувала 04 лютого 2004 року на сесії Верховної Ради України.

ПАЛЕРМСЬКИЙ ПРОТОКОЛ (Стаття 3) ВИЗНАЧЕННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

- (а) **«Торгівля людьми»** означає здійснювані з метою експлуатації вербування, перевезення, передачу, приховування або одержання людей шляхом загрози силою або її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або уразливістю становища, або шляхом підкупу, у вигляді платежів або вигод, для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу.
- **Експлуатація** включає, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю або послуги, рабство або звичаї, подібні з рабством, підневільний стан або вилучення органів;
- (б) **Згода жертви торгівлі людьми на заплановану експлуатацію**, про яку йдеться в підпункті (а) цієї статті,
- **НЕ береться до уваги**, якщо було використано будь-який із заходів впливу, зазначених у підпункті (а);

- Основним сучасним міжнародним документом з протидії торгівлі людьми є: **Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми**
- Конвенція була підготовлена для підписання у Варшаві 16 травня 2005 року, з нагоди Третього саміту глав держав і урядів країн-членів Ради Європи і вступила в дію 01 лютого 2008 року.
- Україна ратифікувала Конвенцію:
 - 21.09.2010 р.
- Конвенція набрала чинності для України:
 - **01.03.2011 р.**

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

- **Стаття 9.**
- **Чинні міжнародні договори,** згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є **частиною національного законодавства України.**



Закон України

“Про протидію торгівлі людьми”

прийнятий Верховною Радою України

20 вересня 2011 року

- Цей Закон визначає організаційно-правові засади протидії торгівлі людьми, гарантуючи гендерну рівність, основні напрями державної політики та засади міжнародного співробітництва у цій сфері, повноваження органів виконавчої влади, порядок встановлення статусу осіб, які постраждали від торгівлі людьми, та порядок надання допомоги таким особам.

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ – ЦЕ:

- здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені **з метою експлуатації**, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України визнаються злочином.

(ст. 1 ЗУ “Про протидію торгівлі людьми”)

- **Боротьба з торгівлею людьми** - система заходів, що здійснюються в рамках протидії торгівлі людьми, **спрямованих на виявлення злочину торгівлі людьми**, у тому числі незакінченого, осіб, які від цього постраждали, встановлення фізичних/юридичних осіб - торгівців людьми та притягнення їх до відповідальності
- **Попередження торгівлі людьми** - система заходів, спрямованих **на виявлення та усунення причин і умов, що призводять до торгівлі людьми**
- **Протидія торгівлі людьми** - система заходів, спрямованих на подолання торгівлі людьми шляхом її **попередження і боротьби з нею та надання допомоги і захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми**
- (ст. 1 ЗУ “Про протидію торгівлі людьми”)

Національне законодавство

• Стаття 149 КК. Торгівля людьми

- 1. Торгівля людиною, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, з використанням примусу, викрадення, обману, шантажу, матеріальної чи іншої залежності потерпілого, його уразливого стану або підкупу третьої особи, яка контролює потерпілого, для отримання згоди на його експлуатацію, - **караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.**
- 2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені щодо неповнолітнього або щодо кількох осіб, або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або поєднані з насильством, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого чи його близьких, або з погрозою застосування такого насильства, - **караються позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років з конфіскацією майна або без такої.**
- 3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені щодо неповнолітнього його батьками, усиновителями, опікунами чи піклувальниками, або вчинені щодо малолітнього, або організованою групою, або поєднані з насильством, небезпечним для життя або здоров'я потерпілого чи його близьких, або з погрозою застосування такого насильства, або якщо вони спричинили тяжкі наслідки, - **караються позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна або без такої.**

Нормативно-правові акти, прийняті на виконання ЗУ «Про протидію торгівлі людьми»:

- Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2012 р. № 29 «Про національного координатора у сфері протидії торгівлі людьми»
- Постанова Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2012 р. № 303 «Про затвердження Положення про створення та функціонування Єдиного державного реєстру злочинів торгівлі людьми»
- **Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2012 р. № 783 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми»**
- Постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2012 р. № 417 «Про затвердження Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми»
- Постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2012 р. № 660 «Про затвердження Порядку виплати одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми»
- Постанова Кабінету Міністрів України від 26 травня 2021 р. № 531 «Про внесення змін до Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми»

- **Розпорядження** Кабінету Міністрів України від 14 липня 2021 р. № 800-р «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2025 року»
- **Наказ** Міністерства соціальної політики України № 366 від 18.06.2012 р. «Про затвердження форм заяв про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, журналу реєстрації заяв осіб, які мають намір отримати статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, розписки про нерозголошення відомостей, облікової картки особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, журналу реєстрації видачі довідок про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми»
- **Наказ** Міністерства соціальної політики України № 577 від 14.09.2012 р. «Про затвердження форми відомості про виплату одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми»
- **Наказ** Міністерства соціальної політики України № 578 від 14.09.2012 р. «Про затвердження форм оцінки потреб особи, яка постраждала від торгівлі людьми; плану реабілітації особи, яка постраждала від торгівлі людьми; обліку осіб, які постраждали від торгівлі людьми; звіту щодо осіб, які постраждали від торгівлі людьми»
- **Наказ** Міністерства соціальної політики України № 432 від 19.07.2013 р. «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми»

- **Наказ** Міністерства соціальної політики України **№ 458 від 30.07.2013 р.** «Про затвердження стандартів надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми»
- **Наказ** Міністерства соціальної політики України **№ 508 від 16.08.2013 р.** «Про затвердження Програми навчання спеціалістів щодо надання допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми»
- **Наказ** Міністерства соціальної політики України, Міністерства Внутрішніх Справ України **№ 4/5 від 11.01.2016 р.** «Про затвердження Інструкції зі збору та моніторингу статистичної інформації щодо осіб, які постраждали від торгівлі людьми»
- **Наказ** Міністерства соціальної політики України **№ 287 від 25.03.2016 р.** «Про внесення змін до форм заяви про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, та розписки про нерозголошення відомостей, затверджених наказом Мінсоцполітики від 18 червня 2012 року № 366»
- **Наказ** Міністерства соціальної політики України **№ 1852 від 11.12.2018 р.** «Про утворення Державної установи «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей»

Закон України

«Про безоплатну правничу допомогу»

Стаття 14. Суб'єкти права на безоплатну вторинну правничу допомогу

П. 21 особи, які постраждали від торгівлі людьми, - на правничі послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, з питань, пов'язаних із захистом їхніх прав, визначених Законом України "Про протидію торгівлі людьми";

ЗАТВЕРДЖЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 2 червня 2023 р. № 496-р

ДЕРЖАВНА ЦІЛЬОВА СОЦІАЛЬНА ПРОГРАМА
проти торгівлі людьми на період до 2025 року

Мета Програми

Метою Програми є удосконалення механізму запобігання торгівлі людьми, підвищення ефективності виявлення осіб, які вчиняють злочини, пов'язані з торгівлею людьми, а також забезпечення захисту прав осіб, які постраждали від торгівлі людьми, та надання їм допомоги.

Мета Програми

Метою Програми є удосконалення механізму запобігання торгівлі людьми, підвищення ефективності виявлення осіб, які вчиняють злочини, пов'язані з торгівлею людьми, а також забезпечення захисту прав осіб, які постраждали від торгівлі людьми, та надання їм допомоги.

- Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям (військовим адміністраціям) у тримісячний строк розробити та подати відповідним радам для затвердження регіональні програми протидії торгівлі людьми.
- 3. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, обласним, Київській міській державним адміністраціям (військовим адміністраціям) подавати щопівроку до 20-го числа місяця, що настає за звітним періодом, Міністерству соціальної політики інформацію про стан виконання [Програми](#), затвердженої цим розпорядженням, для її узагальнення та подання до 1 березня Кабінету Міністрів України та Міністерству економіки.

Виконання пріоритетних завдань, визначених цією Програмою, здійснюється шляхом:

- внесення змін до Законів України [“Про протидію торгівлі людьми”](#), [“Про місцеве самоврядування в Україні”](#) з метою визначення повноважень органів місцевого самоврядування у сфері протидії торгівлі людьми, [Закону України](#) “Про безоплатну правову допомогу” в частині віднесення осіб, які постраждали від торгівлі людьми, до суб’єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу;
- внесення змін до законодавства з метою забезпечення прав громадян України, які постраждали від торгівлі людьми та тимчасово перебувають за кордоном і на яких поширюється юрисдикція інших держав;
- внесення змін до [Закону України](#) “Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк” в частині покращення соціального патронажу осіб, які відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, з метою запобігання потраплянню в ситуації, пов’язані з торгівлею людьми, та/або залученню до таких ситуацій;

Виконання пріоритетних завдань, визначених цією Програмою, здійснюється шляхом:

- моніторингу дотримання законодавства про працю та запобігання випадкам торгівлі людьми з метою трудової експлуатації;
- врегулювання питання правового захисту учасників процесу сурогатного материнства, а також розроблення методичних рекомендацій щодо надання медичної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми;
- затвердження методичних рекомендацій для органів місцевого самоврядування, батьків дітей, вихователів та надавачів соціальних послуг щодо виявлення осіб, які постраждали від торгівлі людьми, зокрема серед дітей, осіб без громадянства та внутрішньо переміщених осіб, з метою запобігання експлуатації дорослих та дітей через Інтернет;
- удосконалення процедури встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, шляхом створення можливості подання в електронному вигляді документів;

Виконання пріоритетних завдань, визначених цією Програмою, здійснюється ШЛЯХОМ:

- проведення спеціалізованих навчань суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, зокрема державних службовців місцевих держадміністрацій, посадових осіб місцевого самоврядування;
- налагодження дієвої співпраці з міжнародними державними та громадськими організаціями, зокрема у некримінальній сфері, та вивчення досвіду інших країн щодо протидії торгівлі людьми, у тому числі щодо ідентифікації осіб, які постраждали від торгівлі людьми, зокрема були використані у збройному конфлікті;
- проведення інформаційно-просвітницької роботи (інформаційних кампаній, опитувань) із залученням громадських об'єднань, засобів масової інформації, а також суб'єктів взаємодії, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, з використанням сучасних каналів комунікації для підвищення рівня усвідомлення проблеми торгівлі людьми, рівня поінформованості населення, сприяння самоідентифікації осіб, які постраждали від торгівлі людьми;
- проведення освітніх заходів із запобігання випадкам торгівлі людьми, включення до програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників спецкурсів з питань запобігання та профілактики торгівлі людьми;
- проведення заходів щодо запобігання потраплянню в ситуації, пов'язані з торгівлею людьми, для підлітків у закладах освіти/дитячих закладах оздоровлення та відпочинку;

- популяризації “гарячої” телефонної лінії 1547 з питань протидії торгівлі людьми, домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей;
- надання дієвої допомоги та послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми, з урахуванням їх потреб, у тому числі надання безоплатної допомоги, передбаченої Законами України [“Про протидію торгівлі людьми”](#), [“Про безоплатну правову допомогу”](#), та спеціалізованих послуг, зокрема з надання тимчасового притулку;
- здійснення контролю за евакуйованими дітьми, які переміщені за кордон у складі інституційних закладів, з метою їх належного консульського обліку та моніторингу дотримання і захисту їх прав;
- здійснення контролю з метою недопущення використання дитячої праці, зокрема залучення дітей до ведення воєнних (бойових) дій;

ВИЯВЛЕННЯ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ



- **Ідентифікація:** (лат. identifico —ототожнювати) — ототожнення, прирівнювання, уподібнення, розпізнавання
- **Ідентифікація** — це процес розпізнавання або виявлення особи відповідно до певних ознак



ТРУДНОЩІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

За оцінками міжнародних експертів близько 65% жертв торгівлі людьми залишаються не ідентифікованими.

Серед основних причин:

- **Побоювання** того, що друзі, близькі дізнаються про “ситуацію”;
- **Побоювання** покарання за порушення законів країни, в якій перебуває(ла) особа (наприклад, нелегальний перетин кордону чи перевищений термін перебування в країні);
- **Побоювання** помсти злочинців (цілком ймовірно, що злочинці або частина з них знаходяться на волі та можуть помститися жертві або її близьким);
- **Страх** бути “впізнаним(ою)” (побоювання осуду з боку оточення та близьких);
- **Неусвідомлення** свого становища;
- **Недовіра** до державних структур;
- **Низька** професійна готовність (або відсутність відповідних знань та навичок) держструктур до ідентифікації (постійна ротація кадрів, скорочення спричинили ситуацію, коли бракує навчених фахівців).

- Існують певні індикатори або ознаки, знаючи та розуміючи які набагато простіше відбувається процес виявлення осіб, які постраждали від торгівлі людьми. Розрізняють об'єктивні (прямі) та суб'єктивні (непрямі) ознаки торгівлі людьми.
- **Об'єктивні (прямі) ознаки** – ґрунтуються на співставленні подій, про які стало відомо, із трьома елементами злочину торгівлі людьми: **дії, способи та мета**. Їх зміст та характеристика наводяться в Законі України “Про протидію торгівлі людьми”.
- **Суб'єктивні (непрямі) ознаки** – ті, що пов'язані із загальним описом «середньостатистичної» постраждалої особи від торгівлі людьми та визначають її вік, стать, місце походження, зовнішній вигляд, психічний та фізичний стани, поведінкові реакції тощо.

ПРЯМІ ОЗНАКИ

Стосовно людини здійснювалась будь яка дія:

- її вербували
- її переміщували
- її укривали
- її передавали іншій особі, яка отримала у власне користування



Стосовно людини використовували якийсь із засобів впливу:

Погрози, фізичне чи психологічне насильство, омана, шантаж, шахрайство, використання вразливого стану, зловживання владою, втягнення в боргову кабалу, маніпулювання, обмеження свободи переміщення, утримання особистих документів та інші

При цьому наслідувалася мета в будь якому вигляді:

- трудова експлуатація
- сексуальна експлуатація
- вилучення органів
- використання в дослідях
- використання в озброєних конфліктах
- жебрацтво
- примусове сурогатне материнство
- примусовий шлюб
- всиновлення з метою отримання прибутку
- використання в злочинній діяльності

НЕПРЯМІ ОЗНАКИ: ЗОВНІШНІЙ ВИГЛЯД

- неохайність
- яскравий макіяж
- втомлений вигляд
- невідповідність одягу (сезону або ситуації)

НЕПРЯМІ ОЗНАКИ: ФІЗИЧНИЙ СТАН

- наявність слідів фізичного насильства (синці, опіки, рубці)
- наявність травм (каліцтво)
- захворювання статевої системи (в т.ч. інфекції, що передаються статевим шляхом)
- алкогольна, наркотична, інша залежність

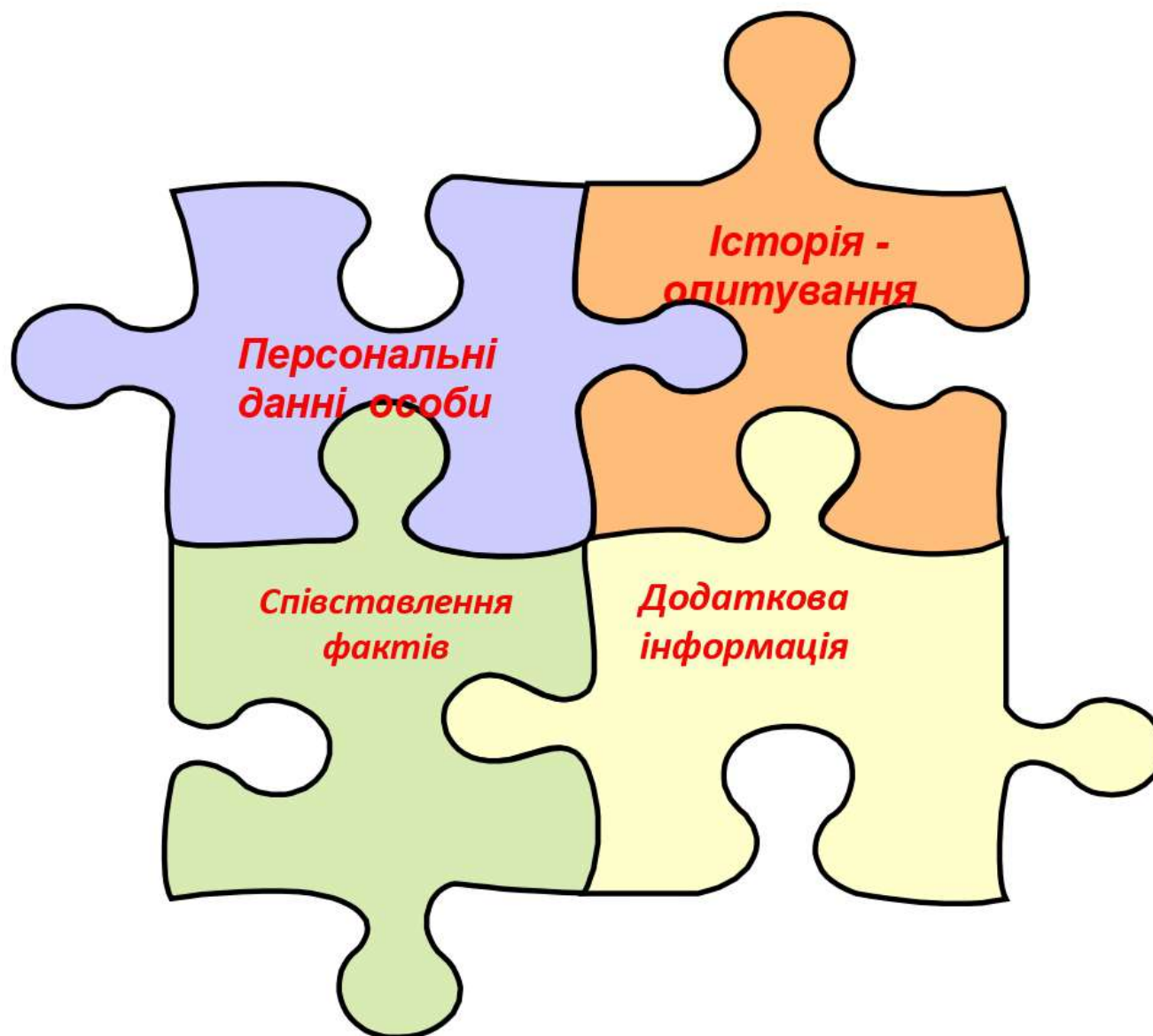
НЕПРЯМІ ОЗНАКИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН

- неможливість контролювати свої емоції
- відсутність віри в себе
- злість, ворожість
- агресія
- страх
- почуття немотивованої тривоги
- гнів
- відчуття безпорадності
- шок
- розгубленість
- провали в пам'яті
- виражене почуття провини
- депресія
- суїцидальні наміри

НЕПРЯМІ ОЗНАКИ: *ПОВЕДІНКОВІ РЕАКЦІЇ*

- плач
- замкнутість
- небажання говорити
- уникання погляду
- демонстративна поведінка
- звинувачення інших або себе в тому, що сталося

ПРОЦЕС ІДЕНТИФІКАЦІЇ



НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.

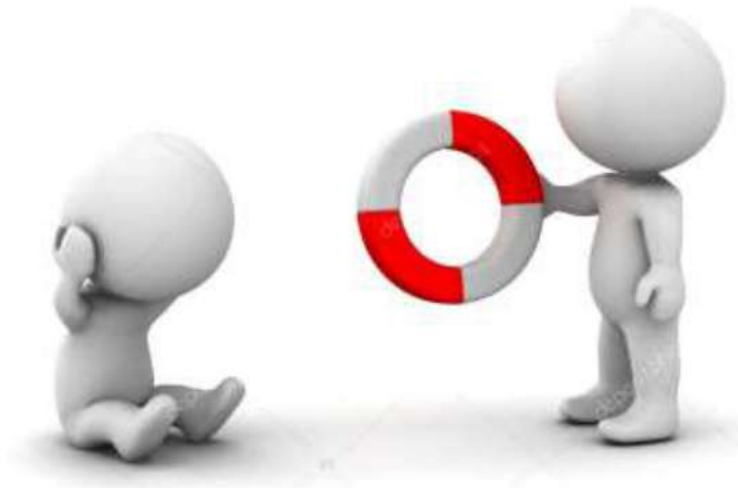


Основними нормативно-правовими документами, які регулюють Національний механізм взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми в Україні є:

- **Конституція України;**
- **Закон України** «Про протидію торгівлі людьми» від 20.09.2011 року;
- **Постанова** Кабінету Міністрів України «Про національного координатора у сфері протидії торгівлі людьми» **№ 29** від 18.01.2012 року;
- **Постанова** Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми» **№ 783** від 22.08.2012 року.

Необхідність і мета запровадження НМВ

Створення ефективної системи надання комплексної допомоги постраждалим від торгівлі людьми і захисту їх прав та інтересів з дотриманням вимог міжнародних та національних стандартів.



ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ НМВ



ПОСТАНОВА

від 22 серпня 2012 р. № 783

**“Про затвердження Порядку взаємодії суб’єктів,
які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми”**

1. Цей Порядок визначає механізм взаємодії суб’єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми (далі — суб’єкти), процедуру здійснення ними заходів щодо надання допомоги та захисту осіб, які постраждали від торгівлі людьми (далі — постраждалі особи).
2. До суб’єктів належать суб’єкти, визначені пунктами 2—5 частини першої та частиною другою статті 5 Закону України “Про протидію торгівлі людьми”.

Закон України “Про протидію торгівлі людьми”

Стаття 5. Суб'єкти, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми

1. Суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, є:

- 1) Кабінет Міністрів України;
- 2) центральні органи виконавчої влади;
- 3) місцеві органи виконавчої влади;
- 4) закордонні дипломатичні установи України;
- 5) заклади допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми.

2. У здійсненні заходів, спрямованих на попередження протидії торгівлі людьми, беруть участь органи місцевого самоврядування, а також, за згодою, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, громадські організації та окремі громадяни.

Закон України “Про протидію торгівлі людьми”

- **Стаття 13. Національний механізм взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми**

1. З метою ефективної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми, та їх захисту **створюється Національний механізм взаємодії суб'єктів**, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми.

.....

3. **Суб'єкти**, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, **взаємодіють між собою у процесі протидії торгівлі людьми в рамках реалізації Національного механізму взаємодії суб'єктів**, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, та співпрацюють з громадськими об'єднаннями, регіональними та міжнародними організаціями.

СУБ'ЄКТИ ВЗАЄМОДІЇ :

- Департаменти та управління соціального захисту населення
- Служби у справах дітей
- Центри соціальних служб, центри надання соціальних послуг
- Управління (відділи) охорони здоров'я, заклади охорони здоров'я
- Управління (відділи) освіти і науки, дошкільні, загальноосвітні, професійно-технічні та позашкільні навчальні заклади, ВНЗ
- Центри зайнятості
- Реабілітаційні центри для осіб, які постраждали від торгівлі людьми
- Центри соціально-психологічної допомоги
- Національна поліція України
- Служба безпеки України
- Територіальні органи (підрозділи) Державної міграційної служби
- Органи охорони державного кордону
- Громадські організації, які працюють у сфері надання допомоги постраждалим від торгівлі людьми.

- **Структурний підрозділ місцевої державної адміністрації**, відповідальний за проведення процедури встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, є **координатором впровадження національного механізму взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, на місцевому рівні.**
- Зазначений структурний підрозділ забезпечує здійснення заходів щодо встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, та надання допомоги таким особам; відповідає за організацію та координацію роботи, пов'язаної із проведенням заходів, спрямованих на попередження торгівлі людьми; забезпечує співпрацю з державними органами влади, а також неурядовими громадськими організаціями, які працюють у сфері протидії торгівлі людьми.

Розголошення відомостей про особисте життя постраждалої особи та іншої інформації про особу, яка стала відома суб'єктам під час роботи з такою особою,

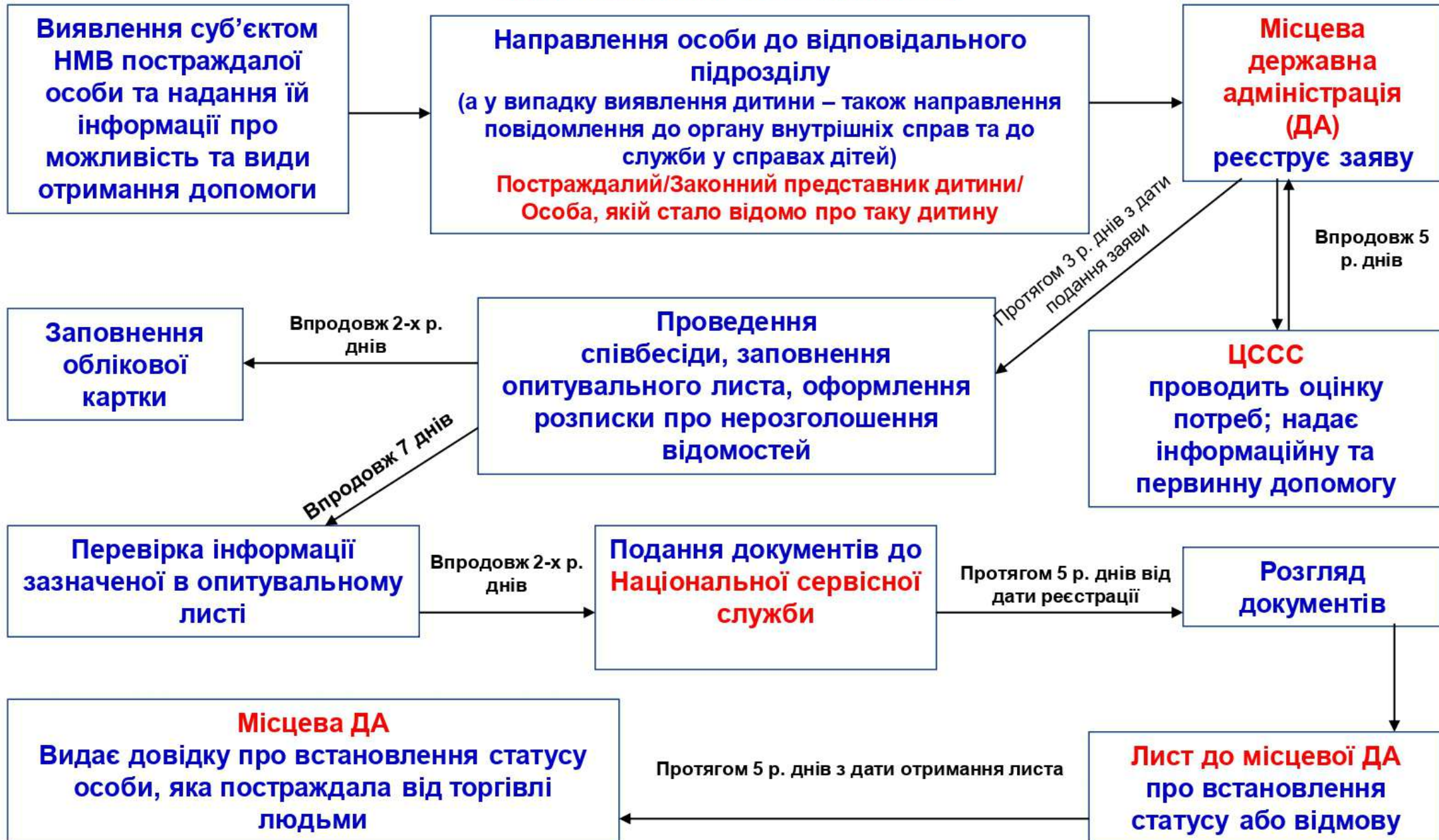
забороняється!

Розробка алгоритму дій при виявленні та ідентифікації ПТЛ



ПОРЯДОК ВСТАНОВЛЕННЯ СТАТУСУ ОСОБИ, ЯКА ПОСТРАЖДАЛА ВІД ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

(згідно Постанови КМУ № 531 від 26.05.2021)



Права особи, яка постраждала від торгівлі людьми

- Забезпечення особистої безпеки, поваги;
- Безоплатне одержання інформації про свої права та можливості мовою, якою він володіє;
- **Безоплатне одержання медичної**, психологічної, соціальної, правової допомоги;
- Тимчасове розміщення в закладах для осіб, які постраждали від торгівлі людьми, на строк до трьох місяців;
- Відшкодування моральної та матеріальної шкоди за рахунок осіб, які її заподіяли, у порядку, встановленому Цивільним кодексом України;
- Отримання одноразової матеріальної допомоги;
- Отримання допомоги у працевлаштуванні, реалізації права на освіту та професійну підготовку;
- Безоплатне отримання послуг перекладача у разі, коли він не володіє українською або російською мовою;
- Тимчасове перебування в Україні строком до трьох місяців або постійне проживання на території України у порядку, встановленому законодавством (для іноземців або осіб без громадянства).

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ОСІБ, ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ. ОСНОВИ ПЕРВИННОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ.



ОЗНАКИ ТРАВМУВАЛЬНОЇ ПОДІЇ



Травматичний стрес

стосується фізичних та емоційних реакцій людини на небезпечні для життя події або на події, що загрожують фізичній цілісності особи чи когось критично важливого для неї. Події перевищують здатність людини впоратися зі збудженим почуттям жаху, безсилля та сильного фізіологічного подразнення.

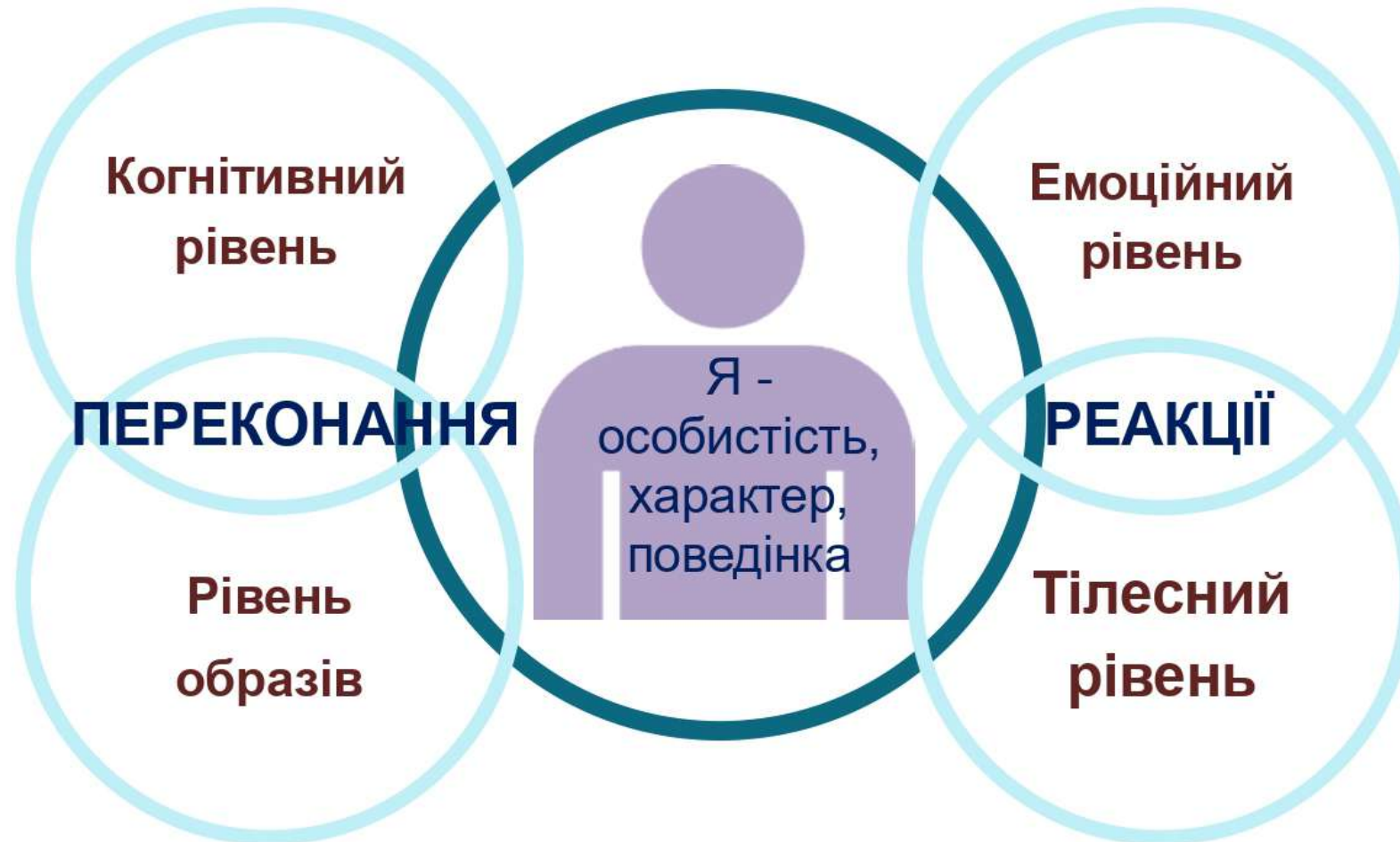
Травма I типу

— це раптова, несподівана, одноразова травматична подія або психологічна травма, що виникла після серії подій

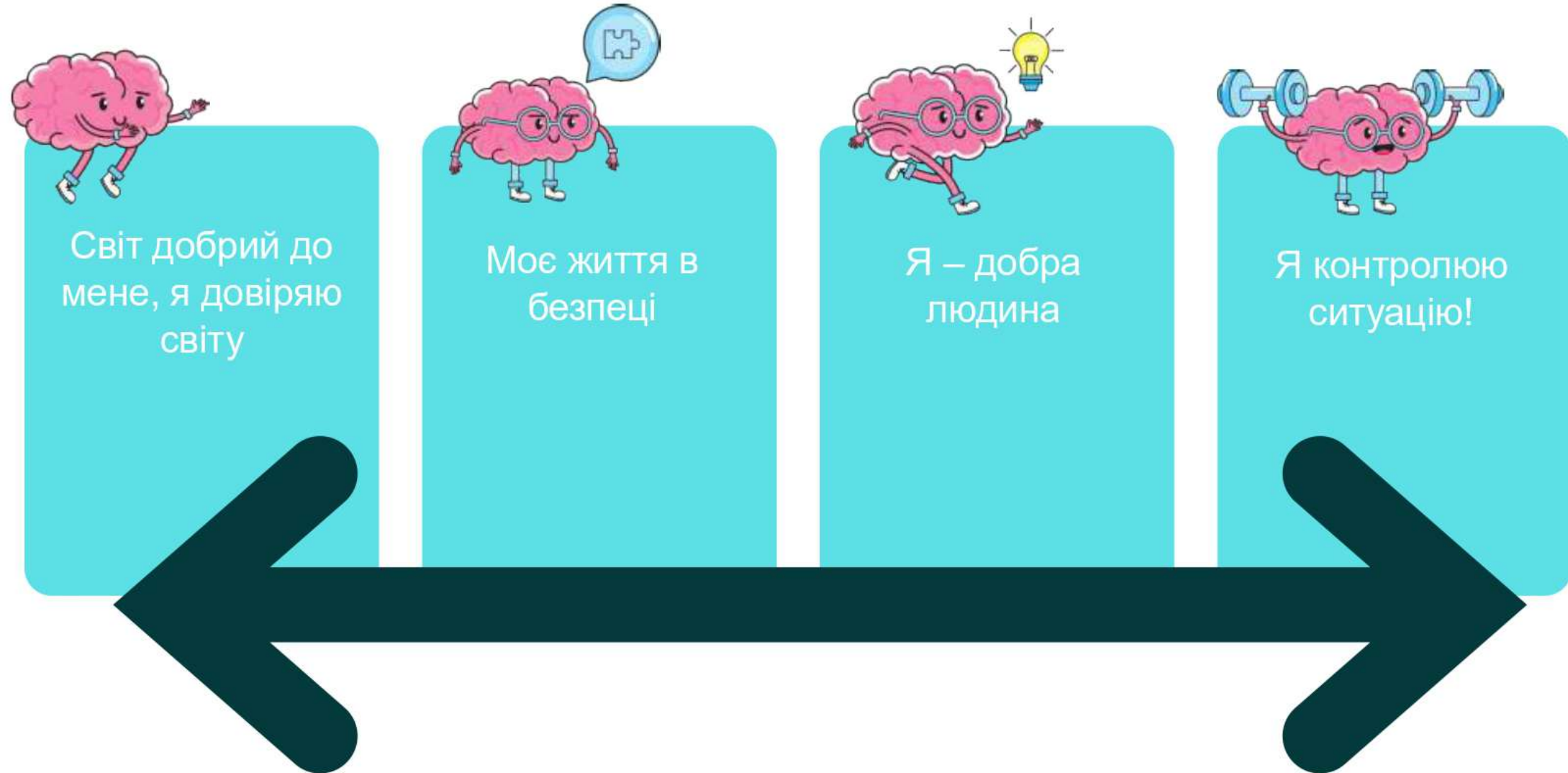
Травма II типу

- є наслідком різноманітних і повторюваних тривожних переживань у ранньому дитинстві, таких, як погане поводження, жорстоке поводження, експлуатація та насильство, пов'язані з війною і конфліктами

Рівні впливу травмувальної події



Що втрачається під час травми



Основні види подій, які призводять до травми

- **фізичне, сексуальне, економічне або психологічне насильство;**
- **експлуатація;**
- природні катаклізми та техногенні катастрофи;
- **терористичні акти, воєнні дії, збройні конфлікти;**
- **загроза застосування зброї;**
- раптова або насильницька втрата близької людини;
- зловживання психоактивними речовинами (особисте або сімейне);
- міграція, досвід біженців, вимушене переміщення;
- нещасні випадки, аварії або захворювання, що загрожують життю;
- **спостереження насильства або нещасного випадку;**
- **ув'язнення тощо.**



ТРИГЕРИ

Внутрішні тригери



Зовнішні тригери



Тригери – це реакція на подразники та результат минулої травми. Відповіді на тригери унікальні для кожної людини.

- **Люди:** бачити когось, чиї риси схожі; наприклад, борода або очі, які були у нападника.
- **Речі:** будь-який предмет, який нагадує про травму.
- **Запахи:** дим, парфуми тощо. Наприклад, хтось, хто пережив пожежу, може тривожитися від запаху диму під час барбекю.
- **Місця:** повернення на місце травми часто є тригером. Навіть темний коридор чи вузьке місце може бути достатнім, щоб викликати реакцію.
- **ТВ-новини та фільми:** побачити подібну ситуацію, сцену.
- **Звуки:** конкретні шуми чи голоси можуть повернути спогади про травму. Наприклад, побачений палаючий автомобіль може нагадувати про стрілянину, розривання снарядів.
- **Смаки:** смак чогось, наприклад, алкоголю, може нагадувати про травматичну подію.
- **Ситуації:** наприклад, застрягти в ліфті, робити МРТ – це може нагадувати ветеранам (постраждалій особі) про почуття пастки після аварії машини чи танка.
- **Річниці:** часто буває важко пережити дату, позначену травмою – смерть товариша, збитий літак.
- **Слова:** читати чи чути певні слова – «вперед», «лягай», «падай».



ІЗОЛЯЦІЙНА КОМПРЕСІЯ

- це стан постійного внутрішнього психоемоційного та психофізіологічного напруження, який допомагає людині вижити в умовах ворожого середовища (відсутності підтримки та/або ворожого зовнішнього контролю)



СТОКГОЛЬМСЬКИЙ СИМПТОМ / СИНДРОМ

психологічний несвідомий захисний стан, який характеризується прив'язаністю постраждалої до кривдника. У процесі експлуатації, постраждалі починають співчувати своїм кривдникам, виправдовувати їх дії, і, навіть, ототожнювати себе з ними, переймаючи їхні ідеї.

Стокгольмський синдром є нормальною реакцією людини на психотравмуючу подію, а не розладом.



СИНДРОМ ВИВЧЕНОЇ БЕЗПОРАДНОСТІ

стан людини, у якому індивід не робить спроб для поліпшення свого стану (не намагається уникнути негативних стимулів або отримати позитивні), хоча має таку можливість.



Етапи проживання травмувальної ситуації

Етап 1 включає перші два дні надзвичайної ситуації
(посттравматична стресова реакція)

Етап 2 триває від 72 годин до трьох місяців після
надзвичайної ситуації
(посттравматичний стресовий стан)

Якщо симптоми тривають **більше 6 місяців**
– **посттравматичний стресовий розлад**



Індикатори пережиття травмувальної ситуації

1. Інтрюзивні спогади, думки та відчуття.

Ці спогади можуть виникати в будь-який час дня цілком несподівано внаслідок дії певних факторів чи нагадувань з оточення людини. Вони можуть з'являтися вночі у вигляді жахів чи поганих снів. Ці спогади є надзвичайно реалістичними та страшними, вони можуть ставати нестерпними.

2. Збудливість.

Особи, в результаті травматичних подій можуть проявляти фізіологічну збудливість: бути надмірно нервовими, непосидючими, тривожними, лякливими. Вони можуть частіше дратуватись, їм може бути важко зосереджуватись.

3. Уникання.

Уникання може бути когнітивним (тобто намагання не думати про травматичні події і не згадувати про них) або поведінковими (намагання уникнути нагадування про травматичні події і про пов'язані з ними місця і людей, уникання розмов про подію).

Базові почуття постраждалих від торгівлі людьми

Сором



Почуття провини



Огида



Віктимізація - це процес перетворення особи чи групи осіб на реальну постраждалу, і **результат** такого процесу.

Девіктимізація - зворотний процес і **наша реальна мета**.

Типи поведінки людей, які пережили травматичну ситуацію

1. Інтерналізована поведінка – це поведінка, яка спрямована в середину, на себе:

- закритість і уникнення контактів з іншими («присутні, але не включаються»);
- ознаки зниженого настрою аж до депресії;
- недостатність спонтанності;
- слухняність і легка піддатливість;
- надмірна пильність і лякливість;
- фобічні реакції на нетипові подразники;
- часті головні болі або болі в животі;
- порушення харчового циклу;
- схильність до адиктивної поведінки;
- можливі загрози самогубством;
- схильність до дисоціативних розладів;
- нанесення собі пошкоджень.



2. Екстерналізована поведінка – це поведінка, яка спрямована на інших:

- особи можуть бути агресивні, ворожі та деструктивні;
- вони можуть поводити себе зухвало, самі провокувати або здійснювати напади на інших;
- вони схильні до деструктивних форм поведінки (наприклад, до підпалів);
- їх поведінка може бути сексуально забарвленою або сексуально спрямованою.

Відмінності між травматичними та щоденними спогадами

Звичайні спогади	Травматичні спогади
Є не такими яскравими не супроводжуються фізичними відчуттями	Є дуже яскравими і можуть містити образи та фізичні відчуття
Впорядковані, важливі фрагменти відомі	Можуть бути у неправильному порядку, відсутні важливі фрагменти
Є усвідомлення часу, що минув після згаданої події, подія надійно закріплена у минулому	Немає реального відчуття часу, що минув після травми, здається, ніби травма тільки-но сталася чи досі триває
Пов'язані з іншими спогадами, разом утворюють одну життєву історію	Не пов'язані з звичайними спогадами, "заморожені" у часі

Специфічні реакції у поведінці людей, які пережили полон/ізоляцію

Дилема вибору.

У людей, що зазнали катувань часто виникає «дилема вибору бранця», коли за будь-якою їхньою дією, що вони вирішують зробити, слідує покарання. Таким чином, люди, що зазнали тортур, у подальшому житті нерідко накладають на себе обмеження та уникають активних дій.

Іноді прийняття звичайного рішення в побуті може бути надважким завданням, адже в полоні люди засвоїли те, що вони не мають права на помилку.

Специфічні реакції у поведінці людей, які пережили полон/ізоляцію

Парадокс контролю.

Люди, що пережили полон, можуть бути схильні тримати все під контролем: свої емоції, дії, симптоми та реакції, контролювати своїх близьких, навколишній простір.

Контроль спочатку може мати **адаптивну роль**: допомагає людині керувати власними емоціями, думками, поведінкою. Але ця стратегія виживання **стає дезадаптивною** тоді, коли вона більше не виконує захисну функцію.

Парадокс полягає у тому, що люди з досвідом полону намагаються тримати під контролем все і всіх, але, як правило, мають надзвичайну нетерпимість до контролю з боку інших. Зовнішній контроль може сприйматись як загроза втрати власної автономії, а людина, від якої йде контроль, може ідентифікуватись як мучитель.

Контроль може спрацювати як тригер та викликати спалахи гніву або ж бажання розірвати контакт

Специфічні реакції у поведінці людей, які пережили полон/ізоляцію

Парадокс взаємозв'язку з іншими людьми.

Багато хто з числа постраждалих від катувань може намагатися замкнутися у собі, щоб уникнути додаткового болю, який виникає як наслідок контактів з іншими людьми. Проте, постраждалим необхідна присутність іншої доброї людини, що співчуває (психолога, лікаря, членів родини, друзів) для того, щоб повернутися до нормального стану і зцілити душевні рани.

Катування – це злочинство, що свідомо здійснюється від людини до людини. Душевні шрами від катувань неможливо зцілити залишаючись наодинці

Специфічні реакції у поведінці людей, які пережили полон/ізоляцію

Парадокс болю.

Люди, які мають досвід полону, часто **вдаються до поведінки, яка підсилює біль**. Наприклад, уникання роботи з психологом, відтермінування медичних процедур та обстеження. Це зумовлено, з одного боку, тим, що для виживання у полоні людині потрібно було відсторонитись від тілесного дискомфорту та розвинути високу толерантність до постійно присутнього болю. З іншого боку – тіло несе в собі пам'ять про пережиті тортури, і контакт з ним може викликати неприємні спогади та посилювати душевний біль. Як наслідок тортур, формується дуже **стійкий зв'язок болю**: психологічний біль переходить в соматичну, таким чином мігрує в тіло, а тілесні шрами та рани не дають забути та психологічно опрацювати травматичний досвід. Спроби зменшити біль, уникаючи його, ненавмисно призводять до появи хронічного болю, душевних страждань.

Принципи взаємодії

Будь-який фахівець, що працює з особами, які постраждали від торгівлі людьми, має діяти відповідно до наступних **принципів**:

- Не нашкодити!
- Дотримуватись конфіденційності.
- Інформувати людину про подальші дії, плани та їхні цілі.
- Залучати до співпраці, але не тиснути!
- Підтримувати відчуття безпеки.
- Підтримувати спокій і бути стабільним. Не впадати в емоційні стани потерпілої особи.
- Бути емпатичним свідком.
- Підтримувати контакт з реальністю, проводити місточок між минулим, теперішнім і майбутнім.

ТЕХНІКИ ПІДТРИМКИ ПІД ЧАС ВЗАЄМОДІЇ

Не варто

Я розумію що з вами було

Вам варто розповісти про це

Все скінчено, спробуйте залишити це в минулому

Ви скоро забудете все, якщо захочете

Потрібно

Ви це пережили, Ви дуже сильна людина

Я розумію, що ви можливо не хочете про це говорити, але якщо ви наважитесь розповісти, я готова Вас вислухати

Цей досвід залишиться з Вами, але Ви точно зможете навчитись контролювати його. Він є, але він не повинен визначати ким є Ви.

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ

Чого не варто робити !

Не варто запитувати людину про травматичний досвід просто з цікавості.

Будь який ваш інтерес до її історії має бути суто професійним, а не особистим. Це може призвести до небажаних наслідків, ретравматизації. З опрацюванням травматичного матеріалу мають працювати професійні психологи.

В жодному разі не можна змушувати травмовану людину говорити про травматичний досвід.

Навіть, якщо для виконання ваших фахових завдань вам потрібно знати більше про історію перебування в експлуатації. Якщо людина не хоче говорити про травму, значить у неї є на те причини. У такому випадку краще звернутись до психолога чи психотерапевта, що має достатньо кваліфікації.

Чого не варто робити !

Без дозволу людини не можна доторкатись до її тіла, обіймати, чіпати особисті речі.

Не варто різко змінювати плани без попередження.

Не можна проявляти контроль та обмежувати автономію людини, яка пережила полон.

Не можна підтримувати спроби постраждалої людини уникати прояви фізичного болю.

Говоріть про шляхи вирішення проблеми та покажіть реальні вигоди в теперішньому часі:
«Позбудешся болю», «Повернеш сон», тощо.

Не можна знецінювати досвід постраждалого. «Нічого страшного», «Забудь» і таке інше.

Не можна давати нереалістичні надії або малоймовірні для здійснення обіцянки.

«Час все вилікує, ти забудеш», або «Психолог зробить так, що ти цього більше не згадаєш».

Чого не варто робити !

Не варто казати «жертви».

Краще замінити на «постраждала», «ті, що пережили експлуатацію», «ті, хто мають досвід експлуатації»

Не варто бачити в людині, що пережила експлуатацію, тільки «постраждалого» та жаліти.

Якщо людина вижила в експлуатації, значить завжди було щось, що допомогло там вижити. Варто використовувати цей ресурс.

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ

Що варто робити !

Висловлювати повагу до досвіду, отриманого людиною.

З повагою ставитися до тілесних, особистих та соціальних кордонів постраждалої людини.

Залучати до планування діяльності.

Завжди залишати за людиною право вибору і давати час зробити цей вибір.

Будь-який ваш інтерес до травматичного досвіду має бути професійним, а не особистим.

Проявляти емпатію та не бути байдужим.

Інформувати про план, зміни в часі та термінах виконання заздалегідь. Пояснювати причини та наслідки змін.

Що варто робити !

З розумінням ставитися до порушення часових рамок та порушення кордонів з боку людини, що пережила експлуатацію, проте, не плутати з маніпуляціями.

Визнавати, що ви не маєте подібного досвіду і не можете до кінця розуміти, що пережила постраждала людина.

Допомагати переводити акцент з проблеми на рішення.

Звертати увагу на деталі, реакції у поведінці та прояснювати, запитувати, що могло би зробити простір більш комфортним.

Говорити про симптоми, а не діагнози – це сприяє більшому розумінню та нормалізації.

Що варто робити !

Якщо людина сама починає розповідь про травматичну історію, не слід задавати провокативних запитань, які будуть поглиблювати її занурення в історію.

Проявляти емпатію, висловити свою повагу, бути чесним. Можна і потрібно говорити про свої почуття. Якщо розповідь занадто емоційна – допомогти людині повернутися до моменту «тут і тепер». (див. розділ «Аптечка самодопомоги»). Мотивувати звернутися до психолога.

Більше говорити з людиною про сьогоднішнє, події найближчого минулого, про її фізичний стан та самопочуття.

Дотримуватись обіцянок, витримувати кордони.

Як допомогти, якщо з'являються тригери

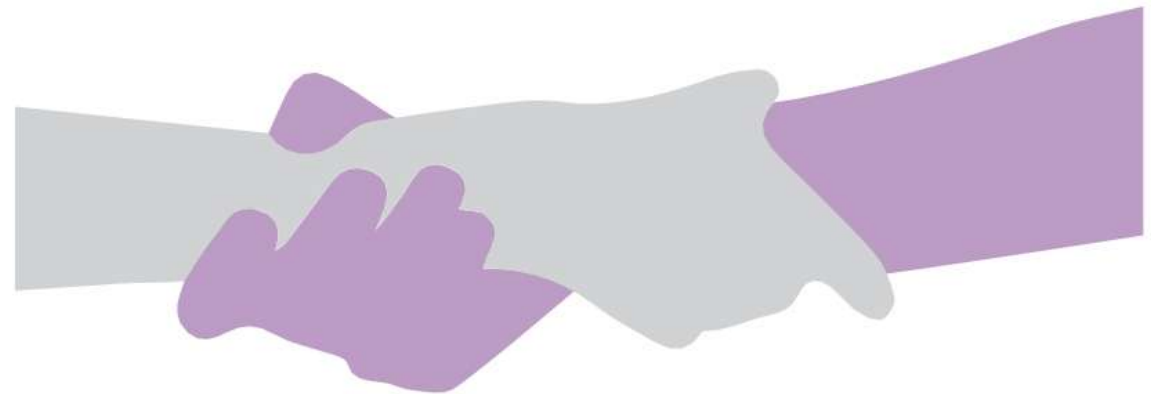
Звернутися: «Уважно слухай мій голос. Я - поруч. Дихай разом зі мною. НА 1-2-3-4 - ВДИХ через ніс, ЗАТРИМАЙ дихання 1-2, ВИДИХ через рот 1-2-3-4- 5-6-7-8. Повторити 5 разів.

Вправа «5-4-3-2-1»: «Подивись навкруги, назви 5 предметів різних кольорів; назви 4 відчуття в тілі; прислухайся і назви 3 звуки навкруги; відчуй 2 запахи; відчуй або згадай 1 смак.»

ЩО РОБИТИ НЕ ВАРТО!

Панікувати

Смикати або соромити людину



Кожна людина, незважаючи на її соціальний стан має право на людську гідність - ставлення до себе як до людської істоти. Ставлення без упередження, з повагою, без використання мови ворожнечі



Завершення тренінгу.



Зворотний зв'язок.

